

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۱۵ دقیقه

نام آزمون: منطق درس پنجم تستی

تاریخ آزمون:

۱ کدام یک وجه اشتراک استقرای تمثیلی و استقرای تعمیمی است؟

- ۱ آغاز از قانونی کلی ۲ رسیدن به قانونی کلی ۳ آغاز از مقدمه‌ای جزئی ۴ رسیدن به نتیجه‌ای جزئی

۲ نتایج احتمالی است، زیرا

- ۱ استقرای تمثیلی - در آن نمونه‌های تصادفی استفاده می‌شود.
 ۲ استقرای تعمیمی - در آن تک تک جامعه آماری بررسی می‌شود.
 ۳ استقرای تمثیلی - به صرف مشابهت دو امر جزئی، نمی‌توان احکام یکی را بر دیگری تسری داد.
 ۴ استقرای تعمیمی - مبنای آن براساس تخمین بنا نشده است.

۳ کدام استدلال به ترتیب از استدلال بعدی ضعیف‌تر است؟

۱ هر منطق‌دان کلاسیک یا جدیدی را که تاکنون بررسی کرده‌ایم، دستی در فلسفه داشته است؛ پس هر منطق‌دانی دستی در فلسفه دارد - راسل به‌عنوان فیلسوف، خانواده‌ای عالم داشته است؛ پس هر فیلسوفی خانواده‌ای عالم دارد.

۲ سمرقندی به‌عنوان منطق‌دان به آداب‌البحث پرداخته است؛ پس هر منطق‌دانی به آداب‌البحث می‌پردازد - هر منطق‌دان کلاسیک یا جدیدی را که تاکنون بررسی کرده‌ایم، دستی در فلسفه داشته است؛ پس هر منطق‌دانی دستی در فلسفه دارد.

۳ فیلسوفان قرن هجدهم میلادی توجه ویژه‌ای به منطق داشته و به حل مسائلی پرداخته‌اند؛ پس منطق‌دان نیز بوده‌اند - منطق‌دانان دوره جدید مبنای فلسفی داشته‌اند؛ پس فیلسوف نیز بوده‌اند.

۴ هر انسانی که مشاهده کرده‌ایم، می‌توانسته منطق‌دان باشد؛ پس هر فیلسوفی می‌تواند منطق‌دان باشد - فیلسوفان قرن بیستم میلادی توجه ویژه‌ای به منطق داشته و به حل مسائلی پرداخته‌اند؛ پس هر فیلسوفی منطق‌دان است.

۴ کدام یک از اقسام استدلال در رباعی زیر به کار رفته است؟

هر راز که اندر دل دانا باشد باید که نهفته‌تر ز عنقا باشد
 کاندلر صدف از نهفتگی گردد دُر آن قطره که راز دل دریا باشد

- ۱ استقرای تعمیمی ۲ استنتاج بهترین تبیین ۳ استدلال تمثیلی ۴ استدلال قیاسی

۵ استدلال‌هایی که در زیر آمده است به ترتیب چگونه استدلال‌هایی است؟

«هر حیوانی در هنگام جویدن، فک پایین خود را تکان می‌دهد چرا که انسان، اسب و گوسفند چنین هستند. / تعداد رکعت‌های نماز ظهر در سفر، نصف می‌شود، بنابراین نماز عشاء نیز در سفر دو رکعت می‌شود. / اگر باران ببارد زمین خیس می‌شود، اکنون باران باریده است پس زمین خیس است.»

- ۱ قیاسی - قیاسی - استقرایی ۲ استقرایی - استقرایی - قیاسی ۳ قیاسی - استقرایی - قیاسی ۴ استقرایی - قیاسی - استقرایی

۶ در علوم انسانی همانند علوم تجربی در پی هستیم؛ استدلال‌های به‌کار رفته در این علوم، است و در میان تجمع

اعتراض‌آمیز برای پذیرش مطلبی، سخنران به‌دنبال است و امروزه افزون‌بر تمامی روش‌های اقناعی مانند گذشته شامل نیز می‌شود.

- ۱ فهم حقایق علمی - برهانی - قانع کردن - اقناع دیگران - خطابه
 ۲ غلبه بر دیگران در تحقیقات علمی - جدلی - اعتراف به شکست - روش فن بیان - برهان
 ۳ فهم حقایق علمی - خطابی - غلبه در بحث - روش خطابی - جدل
 ۴ غلبه بر دیگران در تحقیقات علمی - برهانی - روش فن بیان - برهان - خطابه

- ۷) استقرای تمثیلی استدلالی است و مغالطه‌ای که بر اساس این نوع استدلال رخ می‌دهد نام دارد.
- ۱) ضعیف - تعمیم ناروا ۲) ضعیف - تمثیل ناروا ۳) ضعیف - ابهام در مرجع ضمیر ۴) قوی - تشبیه ناروا

۸) کدام استدلال قیاس استثنایی نیست؟

- ۱) اگر کسی تلاش کند، موفق شود. برخی موفق نشده‌اند؛ پس برخی تلاش نکرده‌اند.
- ۲) اگر سارا خیاطی کند، درآمد خوبی کسب می‌کند. سارا درآمد خوبی کسب نکرده است؛ پس سارا خیاطی را دوست ندارد.
- ۳) اگر علی خوش اخلاق باشد، دوستان خوبی پیدا می‌کند. علی خوش اخلاق است؛ پس علی دوستان خوبی پیدا کرده است.
- ۴) اگر کسی به پدر و مادر خود نیکی کند، سعادتمند می‌شود. برخی سعادتمند نیستند؛ پس برخی به پدر و مادر خود نیکی نمی‌کنند.

۹) کدام مورد نمی‌تواند در رابطه با یک قیاس استثنایی صدق کند؟

- ۱) نتیجه عیناً بخشی از مقدمات است.
- ۲) همه مقدمات جمله‌هایی شرطی‌اند.
- ۳) نقیض نتیجه عیناً بخشی از مقدمات است.
- ۴) برخی از مقدمات جمله‌هایی شرطی نیستند.

۱۰) استقرای تمثیلی، استدلالی و نتایج آن است.

- ۱) ضعیف - قطعی ۲) قوی - قطعی ۳) ضعیف - احتمالی ۴) قوی - احتمالی

۱۱) کدام عبارت درباره تمثیل و استدلال نادرست است؟

- ۱) در علوم مختلف، از مشابهت و تمثیل برای توضیح بهتر مطالب استفاده می‌شود.
- ۲) مشابهت و تمثیل، در موارد زیادی از جمله ادبیات، روان‌شناسی و صنایع هوایی کاربرد دارد.
- ۳) از آن‌جا که استدلال تمثیلی براساس تخمین بیان شده، نمی‌توان از آن نتیجه یقینی به دست آورد.
- ۴) استدلال تمثیلی ضعیف است، زیرا به صرف مشابهت میان دو چیز، نمی‌توان احکام یکی را به دیگری سرایت داد.

۱۲) کدام گزینه برای مقابله با مغالطه به کار رفته در استدلال زیر مناسب نیست؟

«صرف هزینه‌های فراوان برای سلامت و نشاط سالمندان، مانند تلف کردن مال برای یک خودروی فرسوده است. خودرویی که دیگر کارآمد نیست باید دور انداخته شود.»

- ۱) صرف هزینه برای سالمندان، مانند صرف هزینه برای نگهداری یک کالای قدیمی ارزشمند است.
- ۲) خانواده و دوستان افراد سالمند به آنها وابستگی عاطفی دارند، برخلاف یک خودروی فرسوده و ناکارآمد.
- ۳) سالمندان تجارب فراوانی دارند که با حفظ سلامت و نشاط آنها، می‌توان این تجارب را به نسل بعد منتقل کرد.
- ۴) نگهداری از سالمندان مانند نگهداری از شیشه‌های شکسته است، باید مراقب بود تا منجر به آسیب کسی نشود.

۱۳) استنتاج بهترین تبیین نوعی است که دارد.

- ۱) استقراء - نتیجه غیر قطعی ۲) تمثیل - مثالی ضعیف ۳) قیاس - استنتاجی قوی ۴) استدلال - نتیجه قطعی

۱۴) به ترتیب کدام گزینه نوع استدلال‌های زیر را به درستی مشخص کرده است؟

- حسن در مسابقات مدرسه و منطقه همیشه قهرمان شده است. حسن در مسابقات کشوری نیز قهرمان می‌شود.
- زهرا در تمامی آزمون‌های قلم‌چی خود تا به امروز تراز بالایی کسب کرده است؛ پس او در تمامی آزمون‌ها تراز بالایی کسب خواهد کرد.
- علی به کاندیدای منتخب خود رأی می‌دهد. برای رأی دادن باید حداقل هجده سال تمام داشت؛ پس علی حداقل هجده سال تمام دارد.
- محمد پایه دهم درس می‌خواند. برای درس خواندن در پایه دهم باید پایه نهم را تمام کرد. محمد پایه نهم را تمام کرده است.

- ۱) استقرایی - قیاسی - استقرایی - قیاسی ۲) قیاسی - استقرایی - قیاسی - استقرایی
- ۳) استقرایی - استقرایی - قیاسی - قیاسی ۴) قیاسی - قیاسی - استقرایی - استقرایی

۱۵) کدام یک از استدلال‌های زیر استقرایی نیست؟

- ۱) هزاران سال است که خورشید صبح‌ها طلوع می‌کند، پس از این به بعد هم چنین خواهد شد.
- ۲) بر طبق آمار اکثر تصادفات جاده‌ای ناشی از سرعت غیرمجاز است.
- ۳) هر ۱۷۵ سال یک‌بار در تهران زلزله آمده است، پس در تهران باز هم زلزله می‌آید.
- ۴) چون گسل‌های متعددی در تهران وجود دارد، پس باز هم در تهران زلزله می‌آید.

۱۶ عبارت «نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که بیش تر مردم به کاندیدای حزب ما رأی خواهند داد؛ بنابراین به احتمال زیاد حزب ما برنده خواهد شد.» چه نوع استدلالی است و این استدلال چون براساس بنا شده است نمی‌تواند باشد.

۱ استدلال تمثیلی - تخمین - یقینی ۲ استدلال تمثیلی - یقین - غیر یقینی ۳ استدلال استقرایی - تخمین - یقینی ۴ استدلال استقرایی - یقین - غیر یقینی

۱۷ اگر نقیض عکس مستوی متداخل قضیه‌ای «بعضی ب الف است» باشد، قضیه اصلی کدام است؟

۱ بعضی الف ب نیست. ۲ هر الف ب است. ۳ بعضی الف ب است. ۴ هیچ الف ب نیست.

۱۸ گزینه نادرست درباره استدلال زیر را انتخاب کنید.

آب بر اثر حرارت به جوش می‌آید.

اتانول بر اثر حرارت به جوش می‌آید.

فرمیک اسید بر اثر حرارت به جوش می‌آید.

مایعات بر اثر حرارت به جوش می‌آیند.

۱ در فیزیک و شیمی با انجام آزمایش‌های متعدد در آزمایشگاه قوانین خاص علمی تایید می‌شود.

۲ دانشمندان علوم تجربی تلاش می‌کنند با استفاده از استدلال‌های استقرایی قوی، مبنایی برای علوم تجربی فراهم آورند.

۳ نتیجه استدلال مطرح شده به صورت یک قانون کلی علمی درمی‌آید.

۴ مبنای این نوع استدلال بر اساس تخمین است.

۱۹ استدلال تمثیلی «مغز انسان مانند موبایل است، هرچه حافظه‌اش بیشتر پر می‌شود، بیشتر دچار اختلال می‌شود»، در کدام گزینه از راه استدلال

تمثیلی مخالف نقد شده است؟

۱ موبایل یک جسم بی‌جان است اما انسان جاندار متفکر است.

۲ موبایل مصنوع و ساخته دست انسان است، اما انسان مخلوق خداست.

۳ موبایل هرچه قدر پیشرفته باشد، دارای نواقصی است اما انسان موجود کاملی است.

۴ انسان هرچه بیشتر از کهکشان بی‌انتهای ذهنش استفاده کند کشف و اختراع بیشتری خواهد داشت.

۲۰ کدام گزینه در مورد اقسام استدلال استقرایی صحیح است؟

۱ در همه استدلال‌های استقرایی، مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی دارند.

۲ استدلال‌های استقرایی تعمیمی نسبت به تمثیلی قوی‌تر هستند اما یقین‌آور نیستند.

۳ از استدلال‌های تمثیلی برای بررسی فرضیه‌های علمی استفاده می‌شود.

۴ استنتاج بهترین تبیین مبنای صحت علوم تجربی است.

پاسخنامه تشریحی

۱) وجه اشتراک استقرای تمثیلی و استقرای تعمیمی این است که هر دو از مقدمه‌های جزئی آغاز می‌کنند. اما استقرای تمثیلی به نتیجه‌ای جزئی می‌رسد و استقرای تعمیمی به نتیجه‌ای کلی می‌رسد.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: این مطلب درباره قیاس صادق است.

گزینه ۲: این مطلب وجه تمایز استقرای تعمیمی از استقرای تمثیلی است.

گزینه ۴: این مطلب وجه تمایز استقرای تمثیلی از استقرای تعمیمی است.

۲) «استقرای تمثیلی» استدلالی ضعیف است و نتایج آن احتمالی است. چراکه به صرف مشابهت ظاهری میان دو امر جزئی، نمی‌توان احکام یکی را بر دیگری تسری داد.

۳) در گزینه ۲، استدلال اول از جامعه آماری بسیار کمی (یک نفر) استفاده کرده است، اما در استدلال دوم جامعه آماری بسیاری مورد استناد قرار گرفته است. بنابراین، استدلال اول از استدلال دوم ضعیف‌تر است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: استدلال اول از استدلال دوم قوی‌تر است، نه ضعیف‌تر؛ زیرا جامعه آماری اولی از دومی بیشتر است.

گزینه ۳: در این گزینه هیچ‌یک از استدلال‌ها نسبت به دیگری قوی‌تر یا ضعیف‌تر نیست.

گزینه ۴: در این گزینه استدلال اول از دوم قوی‌تر است، نه ضعیف‌تر.

۴) در رباعی مذکور، راز به قطره‌ای آب تمثیل شده است و حکم آن قطره به راز داده شده است؛ برای با ارزش شدن راز، باید آن را همچون قطره‌ای که با پنهان ماندن تبدیل به دُر و مروارید می‌شود، باید راز را پنهان نگه داشت. بنابراین استدلال به کار رفته در این رباعی، استدلال تمثیلی است.

۵) در دو استدلال اول، مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی ندارد. بلکه صرفاً از نتیجه، حمایت نسبی می‌کنند. اما در استدلال سوم، مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی دارند. بنابراین دو استدلال اول، استقرایی‌اند و استدلال سوم قیاسی.

توضیح نکات درسی:

نتیجه استدلال استقرایی احتمالی است و ممکن است غلط باشد. اما نتیجه استدلال قیاسی، در صورت صادق بودن مقدمات و درست بودن قیاس، حتماً صادق است.

۶) در علوم تجربی و علوم انسانی در «پی فهم حقایق علمی» هستیم و استدلال‌های به کار رفته در این علوم «برهانی» هستند. در تجمع‌های اعتراض‌آمیز برای پذیرش مطالب از جانب افراد، سخنران به دنبال «قانع کردن» افراد است و امروزه «اقناع دیگران» افزون‌بر تمامی روش‌های اقناعی، مانند گذشته شامل «خطابه» نیز می‌شود.

۷) استقرای تمثیلی استدلالی ضعیف است و مغالطه‌ای که براساس این نوع استدلال رخ می‌دهد مغالطه تمثیل ناروا نام دارد.

۸) در قیاس استثنایی، عین نتیجه یا نقیض آن در یکی از مقدمات بیان شده است. اما در این استدلال در مقدمات اشاره‌ای به اینکه سارا خیاطی را دوست دارد یا ندارد نشده است؛ پس این قیاس استثنایی نیست.

۹) در قیاس استثنایی یکی از مقدمات نباید شرطی باشد. بنابراین اینکه همه مقدمات شرطی‌اند، نشان‌دهنده آن است که آن استدلال قیاس استثنایی نیست.

۱۰) استقرای تمثیلی استدلالی ضعیف است و نتایج آن احتمالی است.

۱۱) مبنای تمثیل مشابهت است و نه تخمین و تخمین مبنای استقرا است.

۱۲) استدلال به کار رفته در صورت سؤال، دارای مغالطه تمثیل ناروا است. برای مقابله با تمثیل ناروا باید به وجوه اختلاف توجه کرد و یا استدلال تمثیلی مخالفی یافت که در گزینه ۴، هیچ کدام از این دو راهکار ارائه نشده است. بلکه سالمندان به امری تشبیه شده‌اند که استدلال مذکور را ابطال نمی‌کند.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: این گزینه استدلال تمثیلی مخالفی را ارائه می‌دهد و از این طریق با مغالطه تمثیل ناروا مقابله می‌کند.

گزینه ۲: این گزینه به تفاوت سالمندان و خودرو اشاره می‌کند و از این طریق با مغالطه تمثیل ناروا مقابله می‌کند.

گزینه ۳: این گزینه نیز به تفاوت سالمندان و خودرو اشاره می‌کند و از این طریق با مغالطه تمثیل ناروا مقابله می‌کند.

۱۳) استنتاج بهترین تبیین گونه‌ای از استقراء است و بنابراین نتیجه‌ای قطعی ندارد.

۱۴) دو مورد اول از نتیجه حمایت نسبی می‌کنند؛ پس استقرایی‌اند. اما در دو عبارت آخر، مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی دارند؛ پس قیاسی‌اند.

۱۵) در استدلال استقرایی، مقدمات از نتیجه حمایت نسبی می‌کنند؛ اما در استدلال قیاسی، مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی دارند. گزینه ۴ استدلال قیاسی است و باقی گزینه‌ها استدلال استقرای تعمیمی‌اند.

۱۶) در استدلال مذکور در صورت سؤال با مشاهده چند مورد جزئی، حکمی کلی به دست آمده است؛ پس استدلال «استقرایی» است. اما این استدلال‌ها چندان قوی نیستند.

مبنای استقرا، براساس «تخمین» بنا شده است و نمی‌توان نتیجه «یقینی» از آن گرفت.

۱۷) برای پیدا کردن قضیه اصلی از راست به چپ (نقیض عکس مستوی متداخل) عمل می‌کنیم.

بعضی ب الف است ← هیچ ب الف نیست ← هیچ الف ب نیست ← بعضی الف ب نیست.
مستوی عکس متداخل

۱۸) استدلال مطرح شده در صورت سؤال استدلال استقرایی قوی است که دانشمندان علوم تجربی با استفاده از آن مبنایی برای علوم تجربی فراهم می‌آورند. ۱ ۲ ۳ ۴

۱۹) سه گزینه اول استدلال تمثیلی را از راه توجه به وجوه اختلاف نقد کرده‌اند اما در گزینه ۴، استدلال تمثیلی مخالف است: انسان‌هایی که بیشتر از ذهنشان استفاده می‌کنند ورزیده‌تر می‌شوند و ممکن است کشفیات و اختراعات جدیدی ارائه دهند. در صورتی که موبایل با استفاده بیشتر، به مرور فرسوده‌تر می‌شود.

۲۰) تشریح عبارات نادرست: ۱ ۲ ۳ ۴

گزینه ۱: مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی ندارند.

گزینه ۳: از استنتاج بهترین تبیین استفاده می‌شود.

گزینه ۴: استقرای تعمیمی قوی می‌تواند مبنای علوم تجربی باشد.

پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴

۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴

۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴

۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴